

OPH:N lausuntopyyntö varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden luonnoksesta
Diaarinumero: TRE:7853/12.06.01/2021

Tampereen kaupungin lausunto varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden luonnoksesta

Vastauskenttä 1: Palautetta ja muutosehdotuksia perusteluonnoksen LUKUUN 5. Tuki varhaiskasvatuksessa (johdanto)

- Lapsen oikeus tukeen on tuotu erittäin selkeästi esiin.
- Perusteteksti ei nykyisellään sisällä jatkumoa perusopetukseen.
 - Muutosehdotus kuvauksesta: "Lapsen kannalta on tärkeää, että tuki muodostaa johdonmukaisen jatkumon varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen aikana sekä lapsen siirtyessä perusopetukseen."
 - esim. pidennetyn oppivelvollisuuden ensimmäisen (varhennetun) vuoden suorittaminen perusopetuksessa 5-vuotiaana
- Lapsen vahvuuksien merkityksen tulee näkyä tuen tarpeiden rinnalla:
 - Muutosehdotus: Lapsen kehitystä ja oppimista tuetaan lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla *ja lapsen vahvuuksien avulla*.

Vastauskenttä 2: Palautetta ja muutosehdotuksia perusteluonnoksen LUKUUN 5.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

- Perusteteksti tuo hyvin esiin, että lapsiryhmän kokoa arvioitaessa huomioidaan tukea tarvitsevien lasten etu, tuen tarve ja taso sekä se, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan ryhmässä saavuttaa.
 - Muutosehdotus: Lisäksi tulee mainita myös kaikkien ryhmän lasten oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen, muidenkin kuin tukea tarvitsevien.
- Perusteissa on tuotu hyvin esiin, että lapsella on tarvittaessa oikeus saada varhaiskasvatusta ja tukea pienryhmässä tai erityisryhmässä.
- Varhaiskasvatuksen eri ammattiryhmien erilaisia vastuita tuen toteuttamisessa on kirjattu perustetekstiin. Tämä selkeyttää henkilöstön tehtäviä ja rooleja, jotka paremmin jäseneltyinä vaikuttavat peruspedagogiikan laatuun ja tuen vaikuttavuuteen. Avustajan tehtävien selkeä kuvaaminen edistää lapsen oikeutta ja mahdollisuutta osallisuuteen ryhmässä.
 - Muutosehdotus: Tekstiin tulee täsmentää myös varhaiskasvatuksen lastenhoitajan ja sosionomin vastuita.
- Perhepäivähoidossa toteutettavan tuen osalta erityisopettajan roolin tulee olla velvoittavampi.
 - Muutosehdotus: Tuen suunnittelu ja arviointi tulee tehdä yhteistyössä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa.

Vastauskenttä 3: Palautetta ja muutosehdotuksia perusteluonnoksen LUKUUN 5.2 Yhteistyö tuen aikana

- Perustetekstin mukaan monialaista yhteistyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus. Myös lapsen oikeudet ohjaavat monialaista yhteistyötä, joten ne tulee lisätä edelliseen lauseeseen.

- Perustetekstissä käytetään termiä laitos. Vanhahtava termi tulee korvata esimerkiksi ilmauksella "muu vastaava taho".

Vastauskenttä 4: Palautetta ja muutosehdotuksia perusteluonnoksen LUKUUN 5.3 Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

- Alaluvussa käytetään kolmea eri käsitettä tuen muotojen yhteydessä: järjestelyt, tuen muodot ja tukimuodot. Lisäksi lakiluonnokseen on kirjoitettu pedagogisista, rakenteellisista ja hoidollisista toimenpiteistä. Käsitteisiin tarvitaan selkeyttä, yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta sekä perustetekstin kokonaisuudessa että uuden lainsäädännön ja perustekstin kesken.
- Alaluvussa kerrotaan selkeästi tuen toteuttamisesta ja sisältö ohjaa lapsiryhmien henkilöstön lisäksi myös varhaiskasvatuksen hallintoa sekä päiväkodin johtajaa siinä, miten tukea toteutetaan. Tämä jäsentää eri toimijoiden rooleja.

Vastauskenttä 5: Erityisiä huomioita lukuihin yleinen tuki, tehostettu tuki ja erityinen tuki

- Tekstissä ilmaistaan selkeästi yleisen tuen olevan ensimmäinen tuen taso. Tämä vähentää tulkinnan mahdollisuutta peruspedagogiikan ja yleisen tuen rajapinnalla sekä selkeyttää kolmiportaisen tuen kokonaisuutta ja varhaiskasvatuksen henkilöstön vastuita.
- Tekstissä korostetaan varhaiskasvatuksen työntekijöiden arviota etenkin lapsen tehostetun tuen tarpeesta ja erikseen mainitaan, ettei arvioinnissa välttämättä tarvita lääketieteellisen tutkimuksen tukea. Tämä edistää lapsen oikeuksien toteutumista ja tuen järjestämistä heti tarpeen ilmetyä.
- Tuen tehostamisesta mainitaan, että se voi johtua lapsen väliaikaisesta tuen tarpeesta, esimerkiksi lievistä kielenkehityksen häiriöistä tai pidempiaikaisesta tuen tarpeesta. Kyseinen esimerkki on tarpeeton tai mikäli halutaan esimerkki, sitä pitää laajentaa koskemaan muitakin tuen tarpeita kuin kielenkehitykseen liittyviä.

Vastauskenttä 6: Erityisiä huomioita lukuun Tuen muodot (pedagogiset tuen muodot, rakenteelliset tuen muodot, hoidolliset tuen muodot)

- Pedagogisista tuen muodoista mainitaan, että lapsen tukeen *voivat kuulua* sensitiiviset ja saavutettavat vuorovaikutus- ja kommunikointitavat. Tähän ehdotamme muutokseksi sanamuotoa "tulee kuulua".
- Pedagogisen tuen muotoihin tulee lisätä erityisopetus ja/tai osa-aikainen erityisopetus, jotta tehostetun ja erityisen tuen tasoilla sekä erityisen tuen päätöksessä voidaan määritellä lapsen oikeus erityisopetukseen ja sen laajuus.
- Rakenteellisten tuen muotojen kohdalla mainitaan selkeästi kaikki käytettävissä olevat vaihtoehdot.
- Perustetekstissä korostetaan lapsen vertaisryhmän merkitystä tuen toteuttamisessa. Tämä tuo hyvin esille inklusiivisen toimintakulttuurin periaatteet.

Vastauskenttä 7: Palautetta ja muutosehdotuksia perusteluonnoksen LUKUUN 5.4 Tuen tarpeen arviointi

- Tuen tarpeen arvioinnin vastuista tulee olla kirjaus myös tässä yhteydessä (vrt. alaluku 5.1). Tämä selkeyttäisi tuen tarpeen arvioinnin vastuita.
- Perusteteksti ei tuo riittävästi esiin erityisen tuen päätöksen vaikutusta tuen arviointiin. Erityisen tuen päätös tulee mainita varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi.

Vastauskenttä 8: Palautetta ja muutosehdotuksia perusteluonnoksen
LUKUUN 5.5 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana

- Annetun tuen vaikuttavuuden arviointi mainitaan selkeästi. Jatkuva arviointi edistää lapsen oikeutta saada tukea oikea-aikaisesti ja muuttuvien tarpeiden mukaisesti.
- Erityisen tuen hallinnollista päätöstä tehtäessä tulee hyödyntää lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Vastauskenttä 9: Palautetta ja muutosehdotuksia perusteluonnoksen
LUKUUN 5.6 Päätös erityisestä tuesta ja tukipalveluista

- Menettelyohjeet tilanteessa, jossa lapsi osallistuu kahden eri kunnan järjestämään varhaiskasvatukseen, on aiempaa selkeämmin kirjattu.
- Yksityisen varhaiskasvatuksen osalta viitataan sekavasti sekä lapsen kotikuntaan että varhaiskasvatuksen toimipaikan sijaintikuntaan erityisen tuen hallintopäätöksen yhteydessä. Määräävänä tekijänä tulee olla lapsen kotikunta eli erityisen tuen hallintopäätös tulee aina tehdä lapsen kotikunnassa riippumatta toimipaikan sijaintikunnasta.

Vastauskenttä 10: Palautetta ja muutosehdotuksia perusteluonnoksen
5.7 Paikallisesti päätettävät asiat

- Perustetekstin jäsenitys paikallisesti päätettävistä asioista jättää riittävästi tilaa varhaiskasvatuksen järjestäjän päätöksenteolle ja käytännön ratkaisuille.

Vastauskenttä 11: Muita huomioita perusteluonnoksesta

- Tuki varhaiskasvatuksessa -lukua tulee vielä tarkastella rinnakkain kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteiden (2021) vastaavan luvun kanssa (luku 5 Lapsen kasvun ja oppimisen tuki). Perusteissa tulee huomioida meneillään oleva siirtymävaihe kohti kaksivuotista esiopetusta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisen pedagogiikan soveltuvuutta 5-vuotiaille tulee korostaa.
- Perhevapaalainsäädännön uudistuminen vuonna 2022 mahdollistaa entistä nuorempien lasten varhaiskasvatustarpeisiin osallistumisen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa tulee selkeämmin huomioida pienten lasten pedagogiikan ja hoidollisuuden ominaispiirteet.
- Kehotunnekasvatus tulee lisätä perustetekstiin. On tärkeää, että lapsia ohjataan myönteiseen kehoitsetuntoon ja kehonkuvaan varhaiskasvatuksen toiminnassa. Kehotunnekasvatuksen mainitseminen perustetekstissä edistää aiheen käsittelyä ja osaltaan myös lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia.
- Luvussa Arvoperusta (2.4) tulee selvyuden vuoksi olla yksi kappale inklusiivisesta toimintakulttuurista tai maininta kappaleessa Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus. Inklusiivinen toimintakulttuuri varhaiskasvatuksessa tulee myös määritellä.
- Perustetekstissä suomen/ruotsin kieleen tutustuminen ja opettelu on selkeästi mainittu tuen tarpeista erilliseksi asiaksi. Tämä tarkennus tukee hyvin kielitietoisen varhaiskasvatuksen tavoitteita.

Vastauskenttä 12: Tiivistelmä lausunnonantajan keskeisestä sisällöstä

Varhaiskasvatuksen tulee omalta osaltaan tukea lasten hyvinvointia ja oppimisedellytyksiä. Perusteiden uudistamisessa tulee näkyä sekä lasten kasvuympäristön että varhaiskasvatuksen toimintaympäristön muutosten vaikutus. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa tulee huomioida myös lainsäädännölliset uudistukset. Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatuksen perusteiden tulee selkiyttää tasalaatuisen varhaiskasvatuksen vaatimuksia ja sisältöä sekä edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisen periaatteiden mukaisesti. Varhaiskasvatuksen valtakunnallisen ohjauksen tulee luoda yhdenvertaiset edellytykset varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kokonaisvaltaiselle kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle.

Uudistuneessa perustetekstissä on runsaasti uutta sisältöä ja se on sisällöltään tarkempi, jäsentyneempi ja kuvaavampi kuin aiemmin. Esimerkiksi määrittely ja ohjeistus kolmiportaisen tuen järjestämisestä on tarkentunut ja selkiytynyt. Lisäksi perusteet jäsentävät varhaiskasvatuksen henkilöstön rooleja ja vastuita. Tuen johtamisen näkökulmasta nämä tekijät ovat hyödyllisiä ja merkityksellisiä. Perusteiden velvoite tuen arviointiin on erittäin merkityksellinen lapsen tuen toteutumisen ja vaikuttavuuden näkökulmasta. Tällöin palvelun järjestäjän ja toimijoiden on aktiivisesti huolehdittava tuen arvioinnista ja kehitettävä sitä tarpeiden mukaisesti. Arviointi edistää lapsen yksilöllisestä näkökulmasta lapsen tarvetta vastaavan tuen toteutumista ja sen oikea-aikaisuutta. Uusi perusteteksti selkiyttää inklusiivista toimintakulttuuria sekä kuntien tuen järjestämisen velvoitetta ja järjestämistapoja. Tämä edistää lasten yhdenvertaista asemaa ja tasa-arvoista varhaiskasvatusta riippumatta lapsen asuinkunnasta. Tuen vertailtavuus eri palvelun järjestäjien ja kuntien välillä mahdollistuu paremmin, kun määrittely ja ohjaus valtakunnallisesti on yhtenevämpää.

Matti Helimo
Apulaispormestari
Sivistyspalvelut
matti.helimo@tampere.fi
p. 040 513 8625